

V hrvatski zadrugi velja temeljno načelo, da morajo vsi zadrugarji delati za zadrugo ter veli prislovica »ko nije pri djelu, nije ni na jelu« in »ko nije na medji, nije ni na jedji«. Zadruga obsega vso imovinskopravno sfero zadrugarja; ona ga hrani, on pa tudi vse za njo pridobiva. »Ko u cvijet, ko u med, a svi u jedno ulište« pravi črnogorski pregovor.

Vse to delo zadrugarjev pa urejuje in vodi »kućegospodar« (pri Srbih »starešina«, pri Črnogorcih »domaćin«, pri Bolgarih »glavatar«, »djedo«, »staročeski«, »starosta«, »vladika«). Po hrvatskem združnem pravu more biti »kućegospodar« samo tak zadrugar, ki je pravi član zadruge, ki torej živi v združni edinici. Mora biti polnoleten, ne sme biti lenuh, pijanec ali zapravljivec, ali taka oseba, ki je bodisi sama ali po svoji ženi ali deci z zadrugo v pravdi. Žena more biti kućegospodar le tedaj, kadar ni za to sposobnega moškega. Ustrezati mora seveda istim zakonskim pogojem kakor moški.

Kadar pa v zadrugi ni niti moških, niti ženskih sposobnih za kućegospodarja, imenuje občinsko načelstvo za zastopnika zadruge osebo, ki je že postavljena kakemu mladoletniku za varuha ali komu drugemu za skrbnika.

Kućegospodarja volijo z nadpolovično večino glasov vsi moški člani zadruge, ki so dovršili 18 let in vse ženske, ki živijo v zadrugi, ako so dovršile 18 let in jih ne zastopajo niti možje niti očetje.

Kadar se zadrugarji ne morejo sporazumeti, imenuje občinsko načelstvo kućegospodarja, potem ko je zaslišalo zadrugarje. (Konec prihodnjic.)

Književna poročila.

Dr. Blagojević B. T.: »Ugovori po pristanku (formularni ugovori)«, Beograd, 1934, str. 172.

Iz naslova samega ni mogoče razbrati, s katero vrstjo pogodb se bavi navzočna piščeva doktorska disertacija; po pristanku t. j. s privolitvijo obeh strank se sklepajo vse pogodbe, a formularji za sklenitev pogodb so prišli v rabo pri njih najrazličnejših vrstah. Šele na str. 27 zve čitalec, da je prevel pisec s prvim naslovom francoski naziv »contrats d'adhésion«, kar bi se po našem bolje reklo »pogodbe s p o d v r ž e n j e m«. Pisec ima v mislih take pogodbe (službene, zavarovalne, prevozniške in dovodne), kjer zahteva en pogodbenik od drugega, da prejeto ponudbo (izdelano do podrobnosti, navadno v tiskanih formularjih) krat-

komalo ali sprejme ali odkloni (aut-aut); diskusija o pogojih ponudbe in njih preminjanje (»trženje«) se ne dopuščata. Take pogodbe so potrebne izvestnim podjetjem, ki jim obrat ne dovoljuje, da bi sklepali s svojimi klijenti ali s stotinami tovarniških delavcev pogodbe različne vsebine. Nemci imenujejo te pogodbe Massenverträge (množične pogodbe, bolje nego mnogotne ali množestvene, še bolje: gomiljene, kopičene pogodbe; Massendelikte: delikti druhal). — Pisec išče svojstven znak temu pogodbenemu tipu, ki naj ga razlikuje od drugih pogodbenih tipov, in posebne norme zanj. Tudi Ehrenzweig ga je iskal in prišel do ugotovitve, da ponudbe v takih primerih niso preproste ponudbe, temveč »samostojna, enostranska zasebnopravna opravila posebne vrste« (Das Recht der Schuldverhältnisse iz l. 1920, § 313, str. 138). Dokaz, v čem da obstoji zatrjevana posebnost tega opravila in razlika napram drugim ofertam (ki so tudi samostojna, enostranska zasebnopravna opravila), nam je ostal Ehrenzweig na dolgu. Tudi pisec ni srečnejši. Po piscu karakterizujejo pogodbe po pristanku tehnika sklenitve (raba formularjev) in okolnost, da ima en pogodbenik (službodajalec, zavarovalnica, prevoznik in mestne občine iz dovajanja elektrike, plina in vode) gospodarsko premoč nad sopogodbenikom. Prvozatrjevanega znaka mi ni treba zavračati, ker so formularne ponudbe, ki izključujejo vsako trženje (»fiksne cene«), v rabi tudi pri drugih pogodbenih tipih, n. pr. pri prodajah (strojev iz tovarne), ki jih pisec ne šteje k pogodbam po pristanku. A tudi drugi zatrjevani znak se preminja v življenju čisto v svoje nasprotje: kolikrat dobi bolnika (dasi službodajalca) v svoje roke njegov strežaj (službojemalec); koliko je pasivnih železnic, ki postajajo skoro humanitarne naprave; koliko mestnih občin, ki imajo deficite iz dovajanja elektrike, plina in vode! Kdo da ima gospodarsko premoč v pogodbenem razmerju, to zavisi od čisto drugačnih faktorjev (gospodarskega položaja, organizacije in dr.), nikoli od pogodbenega tipa in civilističnih znakov. — Iz gospodarske premoči enega pogodbenika nad drugim izvaja pisec obstoj posebnih norm za pogodbe po pristanku. Te norme združujemo navadno pod pojem tzv. socialne zaščite šibkejšega pogodbenika pred krepkejšim sopogodbenikom. Pisec nam predvaja te norme podrobno pri vsakem njegovih štirih pogodb po pristanku (po naših domačih in po inozemskih zakonih). Ta del knjige je relativno najboljši, zlasti za mlade čitance, dočim mi starejši ne zvemo dosti novega iz njega. Socialno zaščito šibkejšega pogodbenika pred krepkejšim (po piscu »intervencijonizem«) nudijo: zakonodaje, upravna oblastva, sodišča in lastne organizacije šibkejših pogodbenikov. Vse to je pravilno (dasi sodišča v splošnem le uporabljajo norme zakonodavcev in upravnih oblastev), a zopet ni nič značilnega za kak poseben tip pogodb po podvrženju. Saj vemo iz zakonodaje, da veljajo določbe o laesio normis, zoper oderuštvu, prevaro i. t. d. na korist obeh pogodbenikov in pri vseh pogodbah, ter vidimo iz življenja, da se organizujejo v svrho obrambe gospodarsko šibkejši deli tudi pri drugih pogodbah, n. pr. kupci, stanovanski najemniki, vlagatelji hranilnih vlog in dr. Iz vsega sledi, da se, kakor prednikom, tudi piscu ni posrečilo, izločiti iz sistema pogodbenih tipov pogodbe po pristanku kot kakšen poseben tip, ki bi se razlikoval od drugih po kakem posebnem civilističnem znaku ali kaki posebni civilistični normi. — Pisec koplje še dalje in razlikuje med pogodbami po pristanku v ožjem smislu

(gori navedeni štirje primeri) in v širšem smislu; za zadnje ne zahteva niti gospodarske premoči, tako da so karakterizirani zgolj po tehniški sklenitve, po enaki vsebini in posebni socialni zaščiti. K takim pogodbam šteje pisec: subskripcijo javnih posojil, sploh vrednostnih papirjev in nakup akcij; blizu so mu: pogodbe s pomočjo avtomata, razstavnici (izložbeni) dogovori, naročbe na časopise in knjige in posetne (gledališke) pogodbe. V spajanju teh heterogenih pogodb pod skupni vidik lahko zavrne pisca čitalec sam, jaz samo ugotavljam, da ne more biti pogodb po pristanku v širšem smislu, ako jih ni v ožjem. Edino, kar je pri teh pogodbah češče kakor pri drugih, je, da podpiše oblat oferto (formular), ne da bi ga prečital ali, če ga je prečital, ne da bi ga razumel, in da mora sodišče kljub temu smatrati pogodbo za veljavno sklenjeno. Sicer bi takih pogodb nepismeni ljudje sploh ne mogli sklepati, a zavarovalne pogodbe samo juristi, ki so dobro podkovani v zavarovalnem pravu. Za nekatere pogodbe po pristanku (zlasti za dovodne in prevozniske pogodbe) trdi pisec celo, da prehajajo iz civilnopravnih v administrativnopravnih. Prepričujočega argumenta tudi za to trditev ni navel. Zakaj naj bi jedel kruh od peka na podlagi civilnopravne pogodbe, a pil vodo iz mestnega vodovoda na podlagi javnopravne; če se peljem s privatnim avtobusom, naj bi bil zaščiten po civilnem pravu, če z mestnim tramvajem, po javnem pravu? — Slog in jezik pisca sta lepa, preveč je le ponavljanja istih misli. Zato je knjiga narasla na izreden obseg in z njo navzočni referat. Posebno simpatično je, da se je spomnil pisec med osebami, ki niso prišle do svojih pravic radi nedovršenosti pravnega sistema, poleg nemškega Mihaela Kohlhasa našega »hlapca Jerneja«, za katerega je zvedel iz Tasičevega »Uvoda u pravne nauke«. Izredna je piščeva strokovna načitanost; porabljeno književnost (v raznih jezikih) navaja na nič manj kot šest tiskanih straneh. Želim mu, da izkoristi to načitanost za hvaležnejši predmet.

Lapajne.

Prof. Milota Albert. *Trestní právo hmotné.* Čast obecná (Nástin přednášek). 1933. Nákladem vlastním. 1933. Str. 120.

Dr. Albert Milota, profesor v Bratislavi in član komisije za reformo kazenskega prava v češkoslovaški republiki, je že l. 1926 objavil učbenik materialnega kazenskega prava. Pričujoče njegovo delo je v bistvu popravljena in izpopolnjena izdaja občnega dela tega učbenika.

Tudi v novi izdaji je obdelano avstrijsko in ogrsko kazensko pravo, ki veljata v dveh pravnih področjih češkoslovaške republike. Pisatelj je upošteval poleg tega številne novele, ki imajo obvezno moč na vsem ozemlju države. Izmed njih imajo za občni del kazenskega prava poseben pomen: zakon o mladinskem sodstvu in o odgovornosti mladostnikov iz l. 1931, tiskovna novela iz l. 1933, zakon o pogojni obsodbi iz l. 1919, zakon o smrtni kazni in o dosmrtnih kaznih na prostosti iz l. 1933, novela o izbrisu obsodbe iz l. 1928 in nek. dr. Končno nas seznanja avtor s stališčem, ki ga zavzema čl. nkz. iz l. 1926 glede osnovnih pojmov in institutov kazenskega prava. Že iz tega se vidi, da avtorjeva naloga ni bila lahka. Priznati je treba, da jo je rešil na način, ki priča o nenavadni pedagoški izkušnosti in spretnosti. Njegova izvajanja so sicer koncizna, toda vseskozi jasna in pregledna.

Po svojih teoretičnih naziranjih je M., po lastnih besedah, pristaš tzv. tretje ali unitarne šole, ki jo zastopajo v Italiji Alimena, Carnevale

in dr., v Nemčiji pa zlasti Merkel, Hippel, Frank in Liepmann (str. 14). Glavno pažnjo posveča dogmatični analizi veljavnega prava. Na kratko obravnava pa tudi glavne teoretične probleme sodobnega kazenskega prava (primerj. njegova izvajanja o teorijah volje in predstave in o normativni teoriji krivde, o vzročni zvezi, o poskusu in dr.).

Učbenik se deli v pet poglavij: I. Uvod. II. Kazenski zakon. III. Kaznivo dejanje. IV. Kazenski sistem in V. Odmerjanje kazni. Glede razvrstitve gradiva bi si dovolili par kritičnih pripomb. O ugasnitvi kaznovalne pravice razpravlja avtor že v III. poglavju, torej predno je podal pregled kazenskega sistema. Mnenja smo, da to ni priporočljivo niti s sistematičnega, niti z didaktičnega stališča. Pomisleke vzbujata nadalje označba III. poglavja: **Kazenski sistem**, ker v to poglavje spadajo tudi očuvalne odredbe. V prvi izdaji učbenika se je to poglavje imenovalo pravilneje: **Kazni in očuvalne odredbe**. Zelo sporna je uvrstitev skrajne sile med razloge, ki izključujejo protipravnost dejanja (str. 67). Glavni nedostatek smrtni kazni vidi M. v tem, da onemogoča poboljšanje obsojenca (str. 91). Ta argument se nam ne zdi posrečen, ker zveni, bi rekli, skoro ironično.

Pri pregledu literature navaja pisatelj od jugoslovenskih del samo starejše izdaje učbenikov Šilovića (iz l. 1920) in Živanovića (iz l. 1922). Novi učbeniki in komentarji jugosl. kz. iz l. 1929 sploh niso omenjeni. Nov dokaz, da so medsebojni stiki slovanskih pravnikov še vedno zelo pomanjkljivi!

Navedene kritične pripombe nikakor ne zmanjšujejo visoke kvalitete učbenika odličnega češkoslovaškega kriminalista, ki si je pridobil zaslužen sloves tudi izven svoje ožje domovine. **A. Maklecov.**

Dr. Milota Albert: Reforma trestního zákona v Československu. Naladem Právnícké Jednoty na Slovensku a Podkarpatské Rusi v Bratislavě. 1934. Strani 216.

Podrobna ocena te knjige bi pomenila oceno načrta za bodoči češkoslovaški kazenski zakonik po njegovem občnem delu. O tem je bilo v naših strokovnih glasilih že večkrat govora, zato naj se tukaj omejimo na nekoliko opomb o pomenu označenega dela bratislavskega univerzitetnega profesorja Alberta Milote. Njegov znanstveni sloves datira še iz dobe, ki sega daleko preko ustanovitve univerze v Bratislavi nazaj. On je bil l. 1920 imenovan za člana komisije, še ko je služil v ministrstvu pravde v Pragi, ostal pa je v njej po svojem imenovanju za profesorja poleg brnskega profesorja univerze Kallaba Jaroslava. Predsednik komisije je bil prof. Miříčka Avgust iz Prage. Sestava te komisije — v njej je deloval kot praktični jurist samo višji sekcijski svetnik Otton Scholz — kaže, kako veliko važnost so polagali Čehi na teoretično znanje in poznanje kazenskega prava. Zapisnikarica za komisijo je bila privatna docentka Jarmila Veselá, ki se je posej, v l. 1928, udeleževala tudi samostojno kot kritična motriteljica načrta. Oficijelni načrt za češkoslovaški kazenski zakonik je izšel že l. 1926. Sedaj pa se je oglasil Milota, da si kritično ogleda kritiko imenovanega načrta, ki je do leta 1933 izšla, v samostojni monografiji. Kajti da se je tako plodovit in razborit znanstvenik, kot je Milota, tudi sproti oglašal v strokovnem časopisju, je samo po sebi razumljivo. V tej monografiji mu je šlo, da tudi že objavljene svoje

razprave še bolj poglobi. V okviru tega naznanila seveda ne moremo poedinih vprašanj, ki jih je Milota v navedeni knjigi posebno fino obdelal, navesti. Opaziti smemo, da brani morda tudi take teze, ki so nastale šele kot kompromis v komisiji, ki pa jim ne bo vsak moderen kriminalist pritrjeval (n. pr. glede vzvratne veljavnosti kazenskega zakonika). Na vsak način pa moramo delo Milote najtopleje pozdravljati. Ne samo slovanski, ampak tudi kriminalisti drugih narodov bodo morali črpati znanstveno utemeljitev češkoslovaške kazenskopravne politike tudi iz Milotove knjige. Upajmo, da bo kmalu sledil še drugi del te knjige, obrazložba posebnega dela kazenskega zakonika, ki jo je avtor v naznanjeni knjigi v posebnem poglavju samo pregledno podal. **Dr. Metod Dolenc.**

Saturník T., O právu soukromém u Slovanů v dobách starších. (L. Niederle, Slovanské starožitnosti. Oddíl kulturní. Život starých Slovanů II. 2.) Praha 1934. Nakladem České akademie věd a umění. 211 str.

Ob študiju knjige T. Saturníka, naslednika prof. K. Kadleca († 1928) na praški univerzi, se nam obnove načelna vprašanja o cilju in metodi h slovanske pravno-zgodovinske vede ter o njenem razmerju do stroke jugoslovanske pravne zgodovine. Dasi smo prepričani, da so tvorili nekdanj Slovani enoten narod s posebnim jezikom in lastnim, čeprav primitivnim pravnim redom, vendar dvomimo, da bi kdaj docela ugotovili prvobitno slovansko pravo, ker nimamo praslovanskih pravnih virov. Poslužujemo se sicer — kakor germanska pravno-zgodovinska veda — raznih pomožnih strok, na pr. arheologije, jezikoslovja, narodopisja, sociologije in gospodarske zgodovine. Morda bi koristila tudi nam pravna geografija. (Primer. K. Frölich, Rechtsgeographie, Vierteljahrschrift f. Sozial- u. Wirtschaftsgeschichte. 27. Bd. 1934, 40-69; Cl. v. Schwerin, Einführung in das Studium der germanischen Rechtsgeschichte u. ihrer Teilgebiete, Freiburg i. Breisgau. 1922, 150 sl.) Toda vse se mi zdi kakor tipanje ob negotovem koraku. Do danes nimamo popolnega sistema slovanske pravne zgodovine; saj tudi Kadlečevi prispevki v »Poljski enciklopediji« iz l. 1912 niso ničesar več kakor za svojo dobo odlično pripravljalo delo, ki ga poznamo pod naslovom »Prvobitno slovansko pravo pre X. veka« v srbskem prevodu prof. T. Taranovskega (Beograd 1924). Zato je bilo tembolj hvalevredno, da je skušal prvi kongres pravnikov slovanskih držav l. 1933 v Bratislavi doseči enotnost v naziranju in postopanju glede osnovnih vprašanj naše vede. Toda zaradi odsotnosti mnogih vodilnih znanstvenikov nismo uspeli. To dokazuje uvod Saturnikove knjige, kjer ne najdemo odgovora na bistvena vprašanja; le narahlo omenja, da je služil »za podlago« Kadlečev spis iz l. 1912, ki ga navaja S. samo v prevodu Taranovskega. Nasprotno pa je želel S. podati popoln sistem zasebnega prava ter žrtvoval ne le časovno mejo Niederlovih »Slovanskih starožitnosti«, pa tudi vobče priznana 10. stoletja, ki loči dobo prvobitnega slovanskega prava od prava posameznih slovanskih narodov in držav. S tem se zanaša v našo stroko nejasnost, ki utegne škodovati.

Poleg časovne omejitve je važna metoda, način, kako ugotoviti najstarejši pravni in socialni ustroj starih Slovanov s posebnim ozirom na zasebno pravo. Menimo, da je tu mnogo bolj mesto za dokazovanje pravne enote starih Slovanov, kakor pa pri javnem pravu (prim. K. Kadlec, Introduction à l'étude comparative de l'histoire du droit public des peuples Slaves, Collection de manuels publiées par l'Institut d'Études

slaves III. t. Paris 1933.). S. se je posluževal pretežno opisne (deskriptivne) metode, ne pa analitske. Ker je pri tem prekoračil zgoraj omenjene časovne meje, se razblini prikaz na mnogih mestih v opis sorodnosti pravnih redov posameznih slovanskih narodov in držav. S. je uporabljal pri tem tudi vire in literaturo jugoslovanske pr. zgodovine, toda žal zelo nepopolno. Znanstvenih del slovenskih pravnih zgodovinarjev sploh ne navaja. Pri razlagi »otroka« Radosava Gjurašinovička, ki ga pošilja l. 1454 prizrenski kefalija kot »pristava« za ureditev mejnega spora med dvema samostanoma, bi bilo vpogledati A. Solovjeva, Zetska presuda iz god. 1445, Arhiv za pravne i društvene nauke 40. knj. Beograd 1931, 49 sl. O pristavu je poglobiti po M. Kostrenčičevi, Fides publica (javna vera) u pravnoj istoriji Srba i Hrvata do kraja XV veka. Posebna izdanja srp. kr. akademije knj. LXXVII (31), Beograd 1930. Za trgovino s sužnji v Jadranskem Primorju nudijo gradiva dubrovniški »kancelariski i notarski spisi od 1278—1301« v Gr. Čremošnikovi izdaji (Monumenta historica archivi Ragusini III. 1, Zbornik za istoriju, jezik i književnost srpskog naroda, Beograd 1932 v registru s. v. Bosna). Vprašanje mnogoženstva pri južnih Slovanih se ne da rešiti iz poročila: Kotor 1255, 19. junij (Smičiklas, Codex diplom. Croatiae, Slav. et Dalm. IV. 599 št. 516) »bigami aut coniugati... ad sacrum ordinem non promoveantur«. Tu gre za t. zv. bigamia successiva. (Kušej R., Cerkveno pravo katol. cerkve 2. izd. Ljubljana 1927, 139.) Pač pa ni prezreti T. R. Đorđevićeve studije, Poligamija u južnih Slovena, Arhiv za pravne i društ. nauke 25. knj. 1924, 321—338. Statut lige ninskega okraja ni od 1108 marveč iz konca 15. ali začetka 16. stol. (Prim. Đ. Ljubić, Lige i posobe u starom hrvatskom pravu i njihov odnos prema Poljičkom statutu, Rad jugoslov. akad. knj. 240. 1931, 60 sl.). Posebno šibko je poglavje o t. zv. zadruzi, kjer ne najdemo novejših spisov upoštevanih; ves tekst sloni na že delno zastareli Kadlečevi, Rodinný nedíl čili zadruga v právu slovanském, Praha 1898 in Saturníkovem pregledu Jihoslovanské právo soukromé ve světle právních obyčejů, Praha 1926. Statut Korčule ni nastal pred 1254 marveč 1265. Izvor retraktne pravice še ni ugotovljen. Jugoslovansko običajno pravo po V. Bogišiću, Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena I. Zagreb 1874, 464 ne pozna retraktne pravice pri premičinah marveč le za nepremičnine. »O retraktni pravici na našem ozemlju« je razpravljajal J. Polec v Slov. Pravniku XLIII. 1929, 104 sl., ki ga pa S. ni upošteval. Nastoj kmetskih in težaških odnošajev v Dalmaciji se ne da prikazati brez temeljitih studij: M. Medini, O postanku i razvitku kmetskih i težaških odnošaja u Dalmaciji, Zadar 1920 in S. Pivano, I contratti agrari in Italia nell'alto medio evo, Torino 1904. Tudi o delovnih zajednicah srbskega srednjega veka obstoji že obsežna in odlična literatura, zlasti M. Vlainca, Bedba i zamanica kao mobarska i kulučarska rabota u Srba srednjega veka, Glasnik skopskog naučnog društva II. 1927, 47—66; istega, Zgon i kulučenje van mesta stanovanja od srednjega veka do naših dana. (Srpski etnografski zbornik XLIX. 2. odd. 21.) Beograd 1932.

Vso snov je porazdelil S. po Kadlečevem vzoru na 6 poglavij: pravni subjekt in objekt, rodbinsko, dedno, stvarno in obligacijsko pravo. Posamezni problemi so predloženi v tako preprostem slogu, da bi mogoel nestrokovnjak iz knjige dobiti vtis, da glede dotičnega vprašanja ni no-

benih dvomov. Žal s stališča jugoslovanske pravne zgodovine temu ni mogoče vedno pritrčiti. Pri južnih Slovanih se je začela stanovska diferenciacija bržkone že pred priselitvijo na jug. Nastoja kmetijskega podložništva ni mogoče pravilno doumeti brez razvoja zemljiškega gospodarstva, ki ga pa S. ni obdelal. Ni mogoče, da bi Slovani še v 15. stoletju smatrali ženo za stvar, ki se da odsvojiti. Poglavje o dednem pravu bi se dalo bolje poglobiti upoštevaje K. Koranyija, *Podstawy średniowiecznego prawa spadkowego, Pamiętnik Historycznoprawny IX. Lwow 1930, 165—394*. V stvarnem pravu bo treba biti na jasnem o pravnem pojmu »slovanske« lastnine v nasprotju k nemškopravnemu oziroma rimskopravnemu pojmu. (Prim. H. F. Schmid, *die rechtlichen Grundlagen der Pfarrorganisation auf westslavischen Boden*, *Zeitschr. d. Savigny Stiftung f. Rechtsgesch.* 51. (XX.) Bd. kanon. Abt. 1930, 394 sl., 402.; o glavnih problemih jugoslovanske gospodarske in socialne zgodovine prim. tudi moje studijo v *Vierteljahrschrift f. Sozial- u. Wirtschaftsgesch.* 27. Band, Stuttgart 1934, 347—373. Iz vseh pripomb je razvidno, kako težka je naloga pisca, ki želi zgraditi kritičen ročnik prvobitnega slovanskega zasebnega prava. Želim, da bi se to posrečilo prof. Saturniku v 2. izdaji njegovega dela čimprej.

[O čeških kritikah k S. knjigi prim. Fr. Čáda (Brno) v *Česky časopis historicky* XL. 1. 1934, 381—389 in R. Rauscher (Bratislava), *Několik úvah o programu a cílech slovanských právních dějin, Sborník právnické fakulty university Komenského v Bratislavě č. 9. Bratislava 1934.*]

Dr. Jos. Zontar.

Dr. Čulinović Ferdo: Žena u našem krivičnom pravu. Štampa Globus, Beograd, 1934. Str. 119. Cena 20 Din.

Avtorja te knjige poznamo že davno. Napisal je že nekoliko lepih studij iz kazenskega, zemljiškoknjižnega in pravnozgodovinskega pravnega območja. To pot se je oglasil — po naslovu sodeč — zopet kot kriminalist, v resnici pa kot kriminalni politik. Težišče njegovih izvajanj tiči namreč v borbi za dovoljeno odpravo telesnega plodu. Razlogi ki se navajajo od avtorja, se krečejo vseskozi okoli pravice, ki naj jo dobi žena, da svobodno razpolaga s svojim nosečim telesom. Očividno predaleč gre avtor s svojo trditvijo (str. 73), da je telesni plod parazit (sic!) v ženinem telesu in da ima ona kot oseba vse pravice, da odloča »sudbinom tog parazita«. Ali naj ima tudi poročena žena, od katere želi soprog potomca, tako pravico! Dalje: Ali bo de lege ferenda prav, da med odpravo nerazvitega plodu in dovolj razvitega fetusa vsebinski ni razlike, češ stvarno da je vsak splav isto delo (str. 75). Ne mislimo razpravljati o kriminalnopolitični nemožnosti takšnih argumentacij v zakonodaji na še kraljevine s pretežno konservativnim narodom. Priznamo, da se je avtor z vsem njemu lastnim temperamentom trudil, da brani svoje mišljenje. Literaturo, ki navaja na str. I do VI., bi bilo treba izpopolniti. Ni navedenih del dr. Jožefa Mayerja (»Gesetzliche Unfruchtbarmachung geistiger Kranken« in pa »Gedanken zur modernen Sexualmoral«, iz l. 1927., odnosno 1930.), ki odtehtajo marsikatero navedeno razpravico. Pa tudi od naših jugoslovanskih pisateljev bi bilo vredno citirati vsa njihova dela. Še eno: V literaturi navaja avtor samo po eno delo iz l. 1933. in iz l. 1934. To nam podkrepljuje domnevo, da je bila oznanjena knjiga spisana že

leta 1932., da pa je poslej nekje obležala. Ako ni bilo tako, potem nam ne bi bilo razumljivo, zakaj se niti ne omenjajo problemi sterilizacije in kastracije, ki izza Hitlerjeve Nemčije tišče v ospredje. Tudi v našem k. z. bi se prav gotovo našla mesta, ki se dajo na te pojave uporabljati. Sicer se je avtor v svojih izvajanjih lepo potrudil, da zbere določbe iz kazenskega prava, ki imajo stika s t. zv. »ženskim vprašanjem«, in da jih je do malega pravilno raztolmačil.

Dr. Metod Dolenc.

Dr. Popović Radomir. Problemi trgovačkog prava. Izdavačka knjižarnica Gece Kona 1932 (Biblioteka za pravne i društvene nauke, zv. 28). Str. 206. Cena Din 40.

Knjiga vsebuje tri razprave, od katerih sta druga in tretja dokaj obširni. 1. Problem unifikacije privatnog prava (O stapanju trgovačkog i gradjanskog prava u jednu opštu teoriju o obligacijama); 2. Zaščita trgovačke svojine (Trgovačka svojina prema gradjanskoj svojini); 3. Zakonska zabrana mešanja komanditora u društvene poslove (§§ 29 i 30 Trgovačkog zakonika).

1. Popović se zavzema za spojitev trgovinskega prava in občega obligacijskega prava v eno enoto. Posebnega trgovskega stanu v srednjeveškem smislu ni več, spekulativne posle često obavljajo ljudje, ki niso trgovci po poklicu. Ona stalnost, ki se za razliko od trgovinskega zahteva za obče državljansko pravo, v obligacijskem pravu ni koristna; tudi splošno obligacijsko pravo naj bi se elastično preminjalo s spremembami gospodarskih prilik. Spojitev obeh prav bi poenostavila sodstvo, ki danes neredko gubi čas z rešitvijo vprašanja, ali naj se spor presodi po trgovinskem ali po občem državljanskem pravu. Meddržavne unifikacije trgovinskega prava spojitev obeh prav ne bi ovirala, kajti ta unifikacija je brez unifikacije vsaj občega dela obligacijskega prava sploh le v malem obsegu mogoča, v tem obsegu pa bi ostala mogoča tudi po spojitvi obeh prav.

Razprava je za nas prišla dvanajst let prepozno. Danes, ko je večji del načrta posebnega trgovskega zakonika že gotov za uzakonitev in imamo že celotno predosnovo enotnega (občega) državljanskega zakonika, je kasno razpravljati o tem, ali je dobro, da smo se pred dvanajstimi leti odločili za delitev, za dva zakonika. Morda bi se bili takrat odločili za nekako »švicarsko obligacijsko pravo«, ko bi bili vedeli, kakšne težave bomo imeli z nekaterimi deli državljanskega zakonika. Gotovo pa to ni in ne upam si trditi, da bi bili delo s tem znatno olajšali in pospešili. Popović pravilno poudarja, da unifikacija »svetovnega« trgovskega prava ni mogoča, odnosno da bi ostala brez unifikacije občega dela obligacijskega prava čisto zunanja. Prav to pa velja tudi za »domače« zenačevanje v državah z različnimi (občimi) državljanskimi zakoniki. Prav za prav pa bi se morali zenačiti celí občí deli državljanskih zakonikov. Koliko bi to delo bilo pri nas, je lahko presoditi, ko naši (obči) državljanski zakoniki niso izdelani po onem znanem sistemu: občí del, osebno in obiteljsko, stvarno i. t. d. pravo. Tudi po vojni države, ki si morajo ali hočejo ustvariti nove trgovinske ali državljanske zanikone, ne spajajo, nego izdelujejo posebne zakonike za vsako od obeh prav. Naj omenim samo poljsko zakonodajo. Potem ko je Poljska zenačila svoje delniško pravo in pravo družbe z omejeno zavezo, je dne 27. oktobra 1933 uzakonila v dveh ločenih zakonikih »pravo obligacijskih razmerij«

in »trgovinski zakonik«. »Pravo obligacijskih razmerij« pa ne vsebuje samo občega dela obligacijskega prava, nego celo vrsto določb, ki brez dvoma spadajo v obči del državljsanskega zakonika (na pr. nauk o zastopanju, o izjavi volje, o njeni obliki, njeni razlagi, njenih hibah, o sklepu pogodbe, o nedovoljenih dejanjih, o zastaranju i. t. d.). Prav tako bi bili morali delati pri nas — ali bi to res bilo bolje in brže? — Tudi Češkoslovaška in Rumunska pripravljata ločene zakonike.

2. O trgovinski svojini kot posebni skupini pravic se mnogo piše v francoski literaturi (propriété commerciale). Stvar ni povsem nepoznana niti pri nas. Tudi pri nas se zlasti pri prodaji trgovinskega podjetja za določitev kupnine upošteva vrednost stare, sloveče firme, spretno organizacije, zanesljivega kroga odjemalcev, ugodna lega poslovnih prostorov, vendar mi ni znano, da bi se bilo o tem mnogo pisalo. Popović se bavi z jako zanimivim vprašanjem razmerja med trgovinsko svojino in državljsansko lastninsko pravico na zgradbi, v kateri se obavlja trgovinsko podjetje. Trговец je za svoje poslovne prostore navadno najemnik v tuji zgradbi, on s svojim rizikom in z uspešnim delom poveča (najemninsko) vrednost prostorov in s tem vrednost zgradbe. To povečano vrednost bo lastnik zgradbe neredko hotel izkoristiti zase, s povečanjem najemnine ali s prodajo zgradbe, seveda v veliko trgovčevo škodo. Kako rešiti to interesno nasprotje, ki je utemeljeno seveda tudi v veliki konkurenci za ugodne poslovne prostore in se je v prvih časih po vojni poostrilo zaradi nezadostnega števila novih lokalov? Pisatelj podrobno raziskuje vprašanje s strani obeh interesentov, tako z dejanske kakor s pravne, zasega v vprašanje neomejenosti lastninske pravice v teoriji, po naših dosedanjih državljsanskih zakonikih in po novejših zakonih in navaja mnenja, zakaj in kako naj se trgovec najemnik zaščiti. Odklanja vse teorije kot nezadostne za upravičeno zaščito trgovca; potrebno je, da se trgovcu da stvarna pravica na obnovo najema poslovnih prostorov, za kar pisatelj daje podrobne smernice, ki jih je vobče treba priznati kot prav smotrene in dobro premišljene. — Drugo vprašanje je, ali je danes posebna zaščita trgovcev-najemnikov res še tako potrebna, kakor je bila pred nekaj leti, in zlasti, ali je potrebna pri nas.

3. Tretja razprava: »O zakonski zabrani mešanja komanditista v društvene poslove« je za naše ožje pravno področje mnogo manj aktualna nego za pravno področje srbijanskega trgovinskega zakonika, ker ima naš trgovinski zakonik deloma drugačne določbe, pa tudi — praktično — zato, ker je število komanditnih družb pri nas prav neznatno. Je pa ta razprava, dasi ne bi mogel podpisati vsake pisateljeve trditve, jako temeljita monografija, ki se ne ozira samo na srbijanski trg. zakonik, nego tudi na belgijske, italijanske, nemške (stare in nove), avstrijske in hrvaško-ogrske zakonske določbe.

Dr. Milan Škerlj.

Dr. Nedeljković Milorad: Ekonomski i pravni problemi uloga na štednju. Beograd 1933, 65 strani, cena 11 Din.

Knjižica znanega in priznanega pisatelja, predvsem na polju teoretičnega in praktičnega narodnega gospodarstva, je bila v Slov. Pravniku sicer že oglašena (l. 1934 str. 47), nihče pa se še ni v Slov. Pravniku bliže pobavil z njo, dasi to gotovo zasluži. Razdeljena je na tri dele: zgodovinski razvoj pológov (vlog), osnove bodočega vložnega prava, likvidacija današnjega stanja. Pisatelj trdi, da pozitivno pravo ni dovolj sle-

dilo razvoju in preokretu v značaju (denarnih) depozitov, nego je v načelu ostalo pri depositum regulare in irregulare. Prezrlo je, da vlagatelju redno ne gre samo za čuvanje na varnem, nego pogosto v prvi vrsti za udeležbo pri dobičku, ki ga denarni zavod napravi z vloženim denarjem, da so torej vložni posli jako blizu družbeni pogodbi po državljan-skem pravu in da celo spominjajo na komanditno — pač tajno? — družbo. Ker gre o stvari za poslovno zajednico, bi moral vlagatelj tudi pravno nositi del rizika, ki obremenja denarni zavod pri poslovanju z denarnimi vlogami. To velja urediti z zakonom. Razlikovati pa treba pri tem prave hranilne vloge siromašnejših slojev od poslovnih vlog pri denarnih zavodih (avtor priznava, da je to razliko težko pogoditi z zakonsko določbo). Točno treba odrediti, kateri zavodi smejo sprejemati hranilne vloge (zlasti državne in občinske, ne pa banovinske in okrajne hranilnice, katerim pisatelj, po mojem mnenju iz nezadostnih razlogov, ni prijatelj) in do katerega zneska v poedinem primeru. Hranilne vloge bi se morale plasirati predvsem v državne obveznice; za te obveznice bi morali biti izključeni devalvacija in konverzija. Zajamčeno bi moralo biti njihovo plačilo z vsoto, za katero so kupljene, potem bi hranilnice te obveznice v bilanci lahko vedno izkazovale z zneskom, za katerega so nabavljene. Ni pri tem jasno, ali pisatelj glede izplačila misli na golo vsoto ali na »notranjo« vrednost denarja v času nabave (v prvem primeru bi vlagatelju bilo često malo pomagano, v drugem bi država nosila ogromen riziko). Zaradi likvidnosti bi hranilnice morale 25—30% vlog imeti pokritih z gotovino; dejstvo, da se na ta način veliki zneski težavirajo, rentabilnost pa zmanjšuje, pisatelja ne moti: pri hranilnih vlogah gre predvsem za varnost in likvidnost, ne za višino obresti; kdor s temi obrestmi ni zadovoljen, naj ne zahteva za svojo vlogo absolutne varnosti in likvidnosti. Za primer, da gotovina ne bi zadoščala za nagli odtok vlog, treba hranilnicam dati lombardni kredit pri emisijski (novniški) banki, ki bi za ta lombard po potrebi smela za zakonski določen znesek preoračiti svoj sicer odrejeni kontingent (torej previdno očrtana inflacija, ali — inflacija).

Večje — poslovne — vloge naj bi se z zakonom označile kot vloge v »poslovno zajednico«. V skladu z nekakim družbenim razmerjem bi morali v upravi zavoda biti zastopani tudi vlagatelji, ki bi se torej morali organizirati; organizacija bi imela tudi izvestne nadzorstvene pravice. Zato bi pa tudi njih moral pogoditi del izgube; »izstopiti« bi mogli le po odpovedi. Tudi bi trebalo odrediti razmerje med višino lastnih sredstev zavoda in skupno višino vlog, slednjič največjo višino obrestovanja.

Pri kraju pisatelj kritikuje razne predloge, kako odpraviti sedanje stanje zamrzlih kreditov in vlog. Tu da mora biti izhodišče, da so denarni zavodi za dolgo izgubili zaupanje; ako bi se danes izplačale vse vloge, bi se največji del ne vrnil vanje. Predvsem treba »sanirati« male hranilne vloge. Poštna hranilnica naj bi do določenega zneska prevzela vse male hranilne vloge, ki jih denarni zavodi sami ne morejo izplačati; za pokritje bi od denarnih zavodov prevzela državne papirje in druge dobre aktive; izplačala bi vlagatelji ne mogli zahtevati na enkrat; poštna hranilnica bi dobila pri Narodni banki relombard — reeskont. Za vse druge vloge treba kreditno razmerje pretvoriti v razmerje »poslovne zajednice«, v prvi vrsti z deloma fakultativnim, deloma obveznim pretvarjanjem dela vlog v delniško glavnico. Nadalje bi se vlagateljem tudi

sicer dalo zastopstvo v upravi in nadzorstvu. Dovolilo naj bi se pobotanje dolgov z vložnimi knjižicami; bojazen, ki jo za ta del izražajo zavodi, pisatelj odklanja. Dolžnikom zavodov treba dovoliti plačevanje v obrokih, obresti se jim morajo znižati, Rentabilnost treba povečati z znižanjem režijskih stroškov, zmanjšanjem pasivnih obresti, neizplačevanjem dividende in tantijem, dokler se ne doseže likvidnost. Določbe o bilansiranju treba postrožiti; predvsem morajo tudi denarni zavodi sestavljati proračun izdatkov.

Velikemu delu pisateljevih razmatranj bo treba pritrditi. Del navsvetov, ki jih daje pisatelj, je upoštevan v načrtih zakonov o hranilnicah in o bankah, del že ostvarjen v uredbah, ki so izšle novembra 1933. Da se še ni pokazal skoro nikakršen uspeh, je krivo pač tudi to, da razni pravilniki toliko časa niso izšli in se uredbe skoro niso izvajale. Šele sedaj se bo jelo kazati, ali in koliko morejo one uredbe pomagati za povečanje dohodkov in zmanjšanje stroškov in, predvsem, za vzpostavitev zaupanja. Velika hiba uredbe je, da nima točnih določb o kompenzaciji; popolnoma se strinjam s pisateljem, da bi možnost kompenzacije vlog za dolgove mnogo pripomogla k izboljšanju današnjega stanja. Res bi morda eden ali drugi zavod na ta način bil »tího« zlikvidiran, toda to ne bi bilo toliko strašno: če je izgubil vse zaupanje, ne gre, da naprej životari na stroške vlagavev, ki mu krijejo jalovo režijo. Druga hiba uredbe je, da pretvarjanje vlog v delnice ali užitnice za vlagarje ni obvezno. Pisatelj ima v načelu, gospodarski, popolnoma prav, da treba razmerje med »velikim« vlagarjem, ki je sam posloven človek, in zavodom drugače presojati, kot razmerje med zavodom in malim varčevalcem. Tu pa je tudi glavna težava; katere vloge so male hranilne, katere ne. Poklic, življenjski položaj vlagarja sam ne more biti vedno odločilen; sam novčni znesek se ne bi mogel kratkomalo enako določiti za vse vloge; prerazlična je vrednost denarja, ki je bil vložen. Rek »dinar je dinar« prav pri malih varčevalcih ne bi smel absolutno veljati. Seveda sega stvar globlje: reklo se bo, da tudi dolžnik vrača z istim zneskom dinarjev. Res je, ampak prav ni. Za isti nominalni znesek je eden nabavil (investiral) več, drugi manj. Zadostnih smernic za presojo pojma »malega varčevalca« pisatelj ne daje, razen tega se ne ozira na to, da danes lahko isti varčevalec ima male vloge pri več zavodih. Način izplačevanja v obrokih, ki so za manjše vloge razmerno večji, bo ta pojav še pojačil. Glavno hibo pisateljevih izvajanj pa vidim v tem, da se, posnemajoč predvsem francoski sistem, ne ozira na potrebe lokalnega kredita, ki so ga doslej v znatni meri, dasi ne vedno dovolj previdno, pri nas krile številne male občinske hranilnice iz malih hranilnih vlog. Res da so se tudi naše manjše hranilnice (in večje posojilnice) po vojni vedno bolj prelevljale v banke, večji del iz upravičenih razlogov, ki so obče znani; to njihovo poslovanje bi trebalo sedaj omejiti, toda pretvoriti jih enostavno v prodajalnice državnih in morda še komunalnih papirjev, pa vendar pri nas ne gre brez velike škode za narodno gospodarstvo, vsaj ne, dokler se ne da možnost, kriti kreditne potrebe — zlasti hipotekarni kredit — na drug način. Državna hipotekarna banka tega iz čisto stvarnih razlogov pri nas zaenkrat še ne more. Ne hibe, pač pa pomanjkljivost vidim v tem, da se pisatelj ni pobavil tudi z vlogami in krediti naših kreditnih zadrug, ki so brez dvoma vsaj v naši banovini najmanj tako važne kot banke in hranilnice.

Dr. Milan Škerlj.

Dr. Jovanović Radivoje B. Hartije na donosioca. Beograd 1933. Str. 100. Cena 30 Din.

Doktorska disertacija. Pisatelj se obširno bavi z različnimi teorijami imetniških vrednostnih papirjev in se slednjič odloči za teorijo enostranskega akta. Nadalje podrobno obdeluje izdajanje, prenašanje, uveljavljanje in amortizacijo imetniških papirjev, opirajoč se na domače in tuje zakonodavstvo. Nekatero manj važne pomanjkljivosti bi se našle, vobče pa treba povsem pritrditi uvodnim besedam univ. prof. dr. Arandjelovića, da je studija resna, znanstvena obdelava nauka o vrednostnih papirjih, osnovana na temeljitem proučevanju male domače in obilne tuje (nemške in francoske, pa tudi švicarske in italijanske) literature; nekih originalnih idej sicer ne razvija, pač pa jasno in kritično predočuje razna sporna vprašanja in tudi daje odgovore. Knjiga bo dobro služila zlasti dijaku kot uvod v dokaj težko in jako važno poglavje o imetniških vrednostnih papirjih, pa tudi praktik bo v nji našel marsikaj uporabljivega. Pohvaliti treba, da se avtor ne ozira enostransko samo na eno tujo literaturo, kar se pri nas žal često godi.

Dr. Milan Škerlj.

Vladimir Černe, Kontokorenti. Trgovski učni zavod v Ljubljani 1934. Str. 73. Cena 44 Din.

Knjiga obdeluje različne načine kontokorentnega vodstva in daje številne primere in vzorce. Namenjena sicer ni pravniku — pravnih razmotrivanj v nji skoro ni — nego je očito v prvi vrsti zamišljena kot učna knjiga za trgovski naraščaj, mislim pa, da bo kot tehniško pomagalo dobro služila tudi pravniku praktiku, ki ima često posla s kontokorenti.

Dr. Milan Škerlj.

Dr. Ružić Zlatan, Revizija privrednih preduzeća, principi, tehnika, historija. Zagreb 1934. Lastna založba. Str. 144. Cena 44 Din.

Knjiga hoče na domačem jeziku pokazati »problem znanstvene revizije gospodarskih podjetij«. Po določitvi pojma revizije, njenega namena in pomena in vrst revizije se pisatelj bavi z osebnostjo revizorja. potrebno mu izobrazbo, z revizorskim delom vobče in v poedinostih, z vsebino revizorskega poročila, s potekom splošne revizije (dokaj podrobno), z organizacijo revizorstva, z nadzornim odborom kot kontrolnim organom. Pri kraju je opisan zgodovinski razvoj revizorskih sistemov in postavljen problem revizije in revizorstva v Jugoslaviji. Pisatelj ugotavlja, da moderne revizije skoro ne poznamo, navaja nekaj zametkov zanj in stavi predloge, kako naj bi se ustvarila možnost sodobne revizije. — Knjiga je pisana z dobrim strokovnim znanjem in z uporabo obilne literature; pravilno je naglašen veliki praktični pomen, ki ga ima revizorstvo ne samo za presojo pravilnosti knjigovodstva in zaključnih računov, nego predvsem tudi za oceno pravilnosti organizacije podjetja in njegove donosnosti. Revizor ne sme biti samo preglednik knjig, nego mora biti tudi gospodarski svetovalec. Tudi s predlogi bi se strinjal, samo za ustanovitev strokovne revizorske šole se ne morem navdušiti. Brez dvoma je potrebna znatna šolska izobrazba, še važnejša pa je večletna praktična izkušnja. Bolj mi ugaja misel, da naj se na ekonomsko-komercialni visoki šoli vrše posebni seminarski tečaji. Sploh pa naj bi se na naših univerzah osnovali instituti za preiskavanje zasebnega gospodarstva, kakor jih ima že mnogo tujih univerz.

Knjiga daje dobro sliko o stanju vprašanja pri nas in drugje in o tem, kaj se sme in mora pričakovati od revizij, kar je tudi za praktičnega pravnika lahko jako važno.

Dr. Milan Škerlj.

Breberina Stevan — dr. Ilić Ivan: Krivični zakonik za Kraljevino Jugoslaviju. Zagreb, Tipografija, 1934, str. 329, Din 60.

To najnovejše izdanje našega kazenskega zakonika, seveda po besedilu novele z dne 9. oktobra 1931, naj služi po zamisli obeh prirediteljev pravilni uporabi in vodi do enotne razlage kazenskopравnih predpisov. Kakor pripominjata avtorja pravilno, se uporablja kazenski zakonik že peto leto, a smo vendar še daleč od tega, da bi tolmačili povsod njegove predpise enotno. Zato da je bila potrebna nova izdaja zakonika, opremljena z odločbami kasacijskega sodišča in apelacijskega sodišča v Zagrebu, ki bo dala vpogled v doslejšnjo sodno prakso. S tem da bo znatno olajšan pot do enotnega tolmačenja, četudi bo popolna enotnost izključena, dokler ne dobimo enega samega kasacijskega sodišča za vso državo, in četudi še potem enako sojenje ne bo popolnoma dosegljivo, ker bo še vedno več apelacijskih sodišč, katera so za mnogo deliktov pristojna na zadnji stopnji.

Prizadevanje obeh avtorjev zasluži vsekakor pohvalo, četudi po našem mnenju še daleč nista storila vsega, kar bi pospeševalo njuno namero in kar bi vodilo navzlic večjemu številu najvišjih sodišč k poenotenju prakse. Predvsem bi se avtorja ne smela omejiti na obelodanjenje sodnih izrekov samo enega kasacijskega sodišča. Enotne zbirke naših vrhovnosodnih odločb res še nimamo, toda po naših pravniških časopisih je bilo priobčenih že lepo število odločb, med temi tudi takih, ki si med seboj nasprotujejo. Prav tako bi se dale dobiti tudi odločbe ostalih apelacijskih sodišč, ako je res potrebno, da se priobčijo tudi te. Avtorja pa v tem pogledu nista izčrpala niti Mjesečnika, ki je prinašal zagrebške sodbe. Tako je nastala zbirka, ki je sicer bogata po številu odločb in ki bo zbog tega praktikom v precejšnjo pomoč, a vendar svojega cilja ni dosegla. Drugo, kar pogrješamo pri tej zbirki, je nedostajanje vsaj citacije tistih zakonskih določb, ki so tudi kazenske vsebine, a so obsežene v drugih zakonih ali uredbah. Sedaj po petih letih bi bilo že treba počasi misliti na izdaje zakonov, ki prinašajo celotno dotično snov. Končno ni v zbirki tistih členov Uvodnega zakona, ki se nanašajo na Kz. Ako spregledamo te nedostatke, je knjiga prav priročna in priporočljiva, osobito že zaradi tega, ker prinaša odločbe s celotnim besedilom in ne samo njih izreka, tako da je v dvomljivih primerih nepotrebno, iskati in študirati odločbe drugod.

Dr. Rudolf Sajovic.

Dr. Ogrin Fran: Državoznanstvo. Ljubljana, Učiteljska tiskarna, 1934, str. 152.

Naš dobro poznani pravniški pisec je izdal svoje pred leti izšlo Državoznanstvo v novi prireditvi. S tem je knjiga mnogo pridobila, kajti naše ustavno in upravno pravo je prikazano v nekem celotnem, zaokroženem sistemu, ki je prikrojen potrebam naših srednjih šol in primeren stopnji izobrazbe srednješolskih dijakov. Knjiga je torej namenjena kot učni pripomoček na teh šolah. Zato je naravno, da knjige ne moremo ocenjevati z znanstvenim merilom, ker mora podajati snov bralcem, ki so jim neznan osnovni pravni pojmi, in ker nima namena, uvajati v pravno vedo kot tako. Kot takšna pa bo svoj namen dosegla, ker se je

pisatelju posrečilo, prikazati državni ustroj v vseh panogah njene uprave pregledno in lahko razumljivo. Prav dobra bo tudi v prvo informacijo lajikom.

Dr. Genovski Mih.: Psihologija na blgarskija Advokat. Posebni odtis iz Sp. Filozofski pregled, god. VI, Kn. 3—4, Sofia, 1934.

Maklecov Aleksander: Die Rechtsprechung zum Strafgesetzbuch v. 27. Januar 1929. Posebni odtis iz Zeitschrift für osteuropäisches Recht, N. F. I. zv. 5. Berlin 1934.

Dr. Pržić Ilija: Izdavanje krivaca v medjunarodnom pravu. Posebni odtis iz Arhiva za pravne i društvene nauke, Beograd, 1934.

Staub's Kommentar zum Allgemeinen Deutschen Handelsgesetzbuch. Ausgabe für Österreich, I. Band. 10. snopič. čl. 134—157, str. 577 do 640.

Pavićević M. Mićun: Narodna poredjenja (Crna Gora). Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena. Knjiga XXX. Zagreb, 1935, str. 233—238.

Pavićević M. Mićun: Narodne pjesme (Crna gora i Dukadjin). Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena. Knjiga XXX, 1. Zagreb, 1935, str. 179—210.

Clanki in razprave v pravniških časopisih. Arhiv, XLVI, št. 5: Perić Ž.: L. Dugiteva gledišta o subjektivnim pravima. Bilimović A.: Nekoliko modernih struja u ekonomskoj teoriji. Maklecov A.: Problem zločina i psihoanaliza. Godjevac A.: Medjunarodno pravosudje današnjice. Petković I.: Nedeljivost privatne tužbe po Zak. o štampi. Bartoš M.: Nepravilno publikovanje uredaba. Pržić I.: Izdavanje krivaca u medjunarodnom pravu. Perković L.: Penzionisanja po Č. z. vrše se po sporazumu sa Ministrom finansija. — **Arhiv, XLVI, št. 6:** Taranovski T.: Valtazar Bogišić. Arandjelović D.: O imovini skupljenoj javnim prilozima za humane svrhe. Tasić Dj.: Teorija ustanove u Francuskoj. Jovanović D.: Organizovani kapitalizam. Timoškin V.: Mere bezbednosti iz § 51 Kz. Cirković S.: Nadležnost i postupak Saveta Društva naroda po čl. 11 Pakta. Vladislavljević M.: Tumačenje čl. 1 Zak. o dobrovoljcima. — **Branič št. 11:** Arandjelović D.: Bračni pravilnik Srpske pravoslavne crkve. Plakalović B.: Povlačenje tužbe i odricanje od tužbenog zahteva. Kulaš J.: O slobodi volje u krivičnom pravu. Marinković Dj.: O nadležnosti po glavnom mešanju. Stojanović M.: Tužba zbog ništavosti i tužba za obnovljenje. — **Branič št. 12:** Blagojević V.: Dr. Valtazar Bogišić. Acimović M.: Zajedničko pritežanje u krivično pravnom smislu. Soldatović D.: Menična obaveza žene, koja je prekršila bračnu vezu i napustila muža, a nije razvedena, punovažna je i bez odobrenja muževljeva. Djordjević D.: Postupak za sudove u srp. prav. crkvi. Knežević D.: Posredovanje kod menice. Ivković D.: Sudsko poravnanje. Stojanović M.: Tužbe zbog ništavosti i tužba za obnovljenje. Lasić P.: Potreba oštih mera protiv nadripisarstva. Jevtić S.: Novčani zavodi i § 319 Kz. — **Mjesečnik št. 11 in 12:** Dolenc M.: Dokaz istinitosti kod kleveta nadležstava i političkih tijela. Timoškin V.: Krivično delo krivokletnika. Gjurkov M.: Inspekcija rada. Stanoš I.: Javni bilježnik-odvjetnik. Miličić A.: Zastara i otvorenje stečaja. Vuković M.: Tel Quel klavzula. Šetincec J.: Socijalna organizacija fašizma. Bellić M.: Bračno pravo i konkordati. — **Policija št. 21—22:** Čubinski M.: Naša materijalno-pravna i sudska reforma. Krasinski N.: Opasno kriminalno stanje. Kecojić S.:

Novi sreski i okružni sudovi na teritoriji Apelacionog suda u Skoplju i Velikog suda u Podgorici i stupanje na snagu Kp. na onim pravnim področjima. Banković M.: Psihologija osudjenika. Alagić T.: Zakon o gradskim opštinama o primeni zakona o državnim izvršnim službenicima na gradske policijske službenike. Trenčević S.: Jedan slučaj kontradikcije zakona o sudskim taksama sa pravilnikom o njegovom izvršenju. Popović S.: Da li lice koje učini krivično delo iz §§ 29, 30 i 31 zak. o držanju i nošenju oružja, čini samim tim i krivicu po zak. o taksama iz TBr. 97 i 100, t. 5 pr. prav? — **Policija št. 23—24:** Krasinski N.: Opasno kriminalno stanje. Mijušković M.: Reč-dve o sukobu nadležnosti po novom krivičnom sudskom postupku. Mišić D.: O smislu i ulozi pravosudja. Gajić N.: Pactum reservati dominii. Urošević M.: Jedan osetan nedostatak u zakonu o suzbijanju polnih bolesti. Veljković V.: Delokrug sreskog načelnika po zak. o unutrašnjoj upravi. Živadinović M.: Koližija § 58 Zak. o lovu od 27. IV. 1893 god. i čl. 22 i 31 Zak. o držanju i nošenju oružja. — **Pravosudje št. 11:** Jovanović S.: Potpuna reorganizacija sudova. Fadenheht J.: Običajno pravo u Bugarskom građanskom pravu. Tomović B.: Nasledjivanje materinstva prema naslednom običajnom pravu u Crnoj Gori. Matijević I.: O odgovornosti železnice pri prevozu robe. Vukčević R.: Smisao § 90 meničnog zakona ili: Ko može tražiti amortizaciju menice. Stanoš I.: O amortizaciji mjenica. Jelisavljević S.: Da li je školska opština pravna ličnost? Švarc Lj.: O siromaškom pravu. Vakanjac M.: Još o darivanju bez prave predaje. Maklecov A.: Trializam sankcija u Jugoslovenskom krivičnom pravu. Munda A.: Preiskovalni zapor u postupku zoper mlajše maloletnike. Petrović B.: Saučešće shvaćeno sa gledišta de lege ferenda. Stanojević D.: Procena spornog predmeta od strane tužioca. — **Pravosudje št. 12:** Matanović A.: Dr. Valtazar Bogišić, zakonodavac i državnik. Čulinović F.: Stogodišnjica rođenja Valtazara Bogišića. Georgijev N.: Novi zakoni o sudskoj struci u Bugarskoj. Savković J.: Prizivni sistem našeg građanskog postupka. Matijević I.: O odgovornosti železnice pri prevozu robe. Vukičević V.: Smisao § 90 Mz ili: Ko može tražiti amortizaciju menice? Branković S.: O izvršnosti presuda. Knežević M.: Treba li proširiti nadležnost sudova u imovinsko-pravnim zahtevima. Tanasijević D.: Plaća li se taksa pred izbranim sudovima u doobi zadržara? Nestorović M.: O § 20 Ip. Geljfenbajn L.: Kondemnatorna presuda pri realnom sticaju krivičnog dela. Stefanović Č.: Povodom pitanja postavljenja u pravosudnoj struci. Ilić Lj.: Oko postavljenja u pravosudnoj struci.

Razne vesti.

Osební spomíni na Baltazarja Bogišića ob stoletnici rojstva. V jesenskih mesecih l. 1907. in v pomladnih l. 1908. sem užival čast in srečo, bivati v družbi tega, doslej neprekosenega jugoslovenskega pravnika. Seznanil sem se z njim v Parizu, ko sem mu prinesel z Dunaja pozdrave svojega ondotnega šefa, odv. plem. Kozića; v Pariz sem se podal z ministrsko ustanovo, da popolnim svoje znanje v mednarodnopravnih strokah. Bogišiću to ni bilo všeč; raje bi bil videl, da se lotim proučevanja kakega narodnega pravnega blaga. Sprejel me je izredno ljubeznivo in se zanimal